ΣΥΝΘΕΣΗ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΩΝ

➢ Έστω δύο συναρτήσεις f και g με πεδία ορισμού D_f και D_g αντίστοιχα. Τότε ορίζω τη συνάρτηση (g∘f)(x)= g$(f(x))$ και διαβάζω "σύνθεση της f με τη g"

→Το πεδίο ορισμού της g∘f είναι το $D_{g\circ f}$= {x ∈ D_f: f(x) ∈ D_g}

<u>Εξήγηση</u>: Κοιτάω μέσα στις παρενθέσεις: Η f έχει το x μέσα στην παρένθεσή της άρα x ∈ D_f και η g έχει το f(x) μέσα στην παρένθεσή της άρα f(x) ∈ D_g

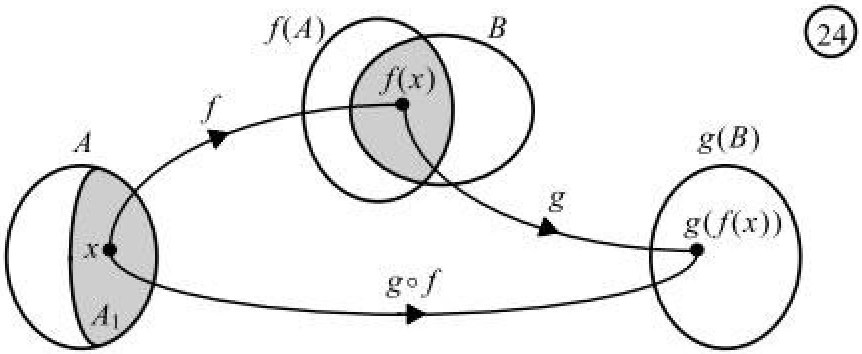

<u>Παρατήρηση</u>: Αν D_g= $\Re$ τότε $D_{g\circ f}$=D_f

·Προφανώς η g∘f ορίζεται μόνο αν $D_{g\circ f} \neq \varnothing$, όπως όλες οι άλλες συναρτήσεις

→$D_{g\circ f} \neq \varnothing \Leftrightarrow$ f (D_f) ∩ $D_g \neq \varnothing$

<u>SOS</u>: Αν ορίζονται οι g∘f και f∘g δεν είναι κατ' ανάγκη g∘f= f∘g

·π.χ. Η f(x)= x+1 και g(x)= x^2 είναι (g∘f)(x)= g$(f(x))$= f^2 (x)= $(x+1)^2$
ενώ (f∘g)(x)= f$(g(x))$= g(x)+1 =x^2+1 $\neq (x+1)^2$

Αν f, g, h τρεις συναρτήσεις και ορίζεται η $h\circ(g\circ f)$ τότε θα ορίζεται και η $(h\circ g)\circ f$ και μάλιστα $h\circ(g\circ f)= (h\circ g)\circ f$, τότε θα γράφουμε $h\circ g\circ f$ και θα διαβάζουμε “η σύνθεση των f, g και h”.

<u>Απόδειξη</u> (εκτός ύλης): Αρκεί να αποδείξουμε την ισότητα των $h\circ(g\circ f)$ και $(h\circ g)\circ f$ και αποδεικνύουμε όλη την πρόταση έτσι.

→$D_{h\circ(g\circ f)}$= {x∈$D_{g\circ f}$: $(g\circ f)(x)\in D_h$}= {x∈D_f: f(x)∈D_g και g(f(x)) ∈ D_h}

→$D_{(h\circ g)\circ f}$= {x∈D_f: f(x)∈$D_{h\circ g}$}= {x∈D_f: f(x)∈D_g και g(f(x)) ∈ D_h}

Άρα $D_{h\circ(g\circ f)}$= $D_{(h\circ g)\circ f}$= A

·Επιπλέον, ∀ x∈A, είναι $h\circ(g\circ f)(x)= h(g\circ f)(x)=h(g(f(x)))= (h\circ g)(f(x))=(h\circ g)\circ f$

Τελικά όντως ισχύει $h\circ(g\circ f)= (h\circ g)\circ f$.

Δηλαδή τελικά η σύνθεση είναι προσεταιριστική πράξη αλλά όχι αντιμεταθετική.

Αξίζει να σημειωθεί πως η σύνθεση συναρτήσεων αποτελεί <u>ΠΡΑΞΗ</u> όπως η πρόσθεση ή ο πολλαπλασιασμός.

<u>ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ</u>

1) Έστω οι συναρτήσεις f(x)= $\sqrt{x-1}$ και g(x)= ln(x-1).

Να ορίσετε τις: i) $g\circ f$, ii) $f\circ g$

<u>Λύση</u>: Για το D_f: Πρέπει και αρκεί x-1≥ 0 ⇔ x≥ 1

Άρα D_f=[1, ∞)

Για το D_g: Πρέπει και αρκεί x-1> 0 ⇔ x>1

Άρα D_g=(1, ∞)

i) $D_{g\circ f}$= {x∈D_f f(x)∈D_g}= {x≥1: $\sqrt{x-1}$ > 1> 0} = {x≥1: x-1 >1}= {x≥1: x>2} = (2, ∞)

με (g∘f)(x)= g(f(x))= ln(f(x)-1)= ln($\sqrt{x-1}$ -1)

ii)$D_{f\circ g}$= {x∈D_g :g(x)∈D_f}= {x>1: ln(x-1)≥ 1= lne}=
={x>1: x-1≥ 0}= {x>1: x≥1+e}= [1+e, ∞)
με (f∘g)(x)= f(g(x))= $\sqrt{g(x)-1}$= $\sqrt{ln(x-1)-1}$= $\sqrt{ln(x-1)-lne}$= $\sqrt{ln\frac{x-1}{e}}$.

2) Δίνονται f(x)= $\frac{3x-2}{x-3}$, g(x)= $\frac{1}{1-x}$, h(x)= $\frac{1}{x}$

Να δείξετε ότι: i) (h∘g∘h∘g)(x)= x, ∀ x≠ 0,1
και ii) (f∘f)(x)=x, ∀x ≠ 3
<u>Λύση</u> :

i) Αφού η σύνθεση ως πράξη είναι προσεταιριστική τότε h∘g∘h∘g= (h∘g)∘(h∘g), άρα πρέπει να ορίσω την h∘g.

Για το D_g: Πρέπει και αρκεί 1-x≠0 ⇔ x≠1, άρα D_g=ℜ\{1}

και για το D_h: Πρέπει και αρκεί x≠0, άρα D_h=ℜ\{0}= $\Re^*$

και $D_{h\circ g}$={x∈D_g: g(x)∈ D_h}= {x≠1: $\frac{1-x}{1}$≠0}= ℜ\{1}

Με (h∘g)(x)= h(g(x))= $\frac{1}{g(x)}$ = $\frac{\frac{1}{1}}{\frac{1}{1-x}}$ = $\frac{1-x}{1}$= 1-x

τότε $D_{(h\circ g)\circ(h\circ g)}$= $D_{h\circ g\circ h\circ g}$= {x∈$D_{h\circ g}$:(h∘g)$(x)$∈$D_{h\circ g}$}=
= {x≠1: 1-x≠ 1}= {x≠2: x≠0}= ℜ\ {0,1}
με h∘g∘h∘g= (h∘g)∘(h∘g)= (h∘g)($(h\circ g(x))$)= 1-(h∘g)(x)= 1-(1-x)=
= 1-1+x= x, ∀ x ≠ 0,1

ii) Για το D_f: Πρέπει και αρκεί x-3≠0 ⇔ x≠3, άρα D_f= ℜ\ {3}

τότε $D_{f\circ f}$= {x∈ D_f: f(x) ∈ D_f}= {x≠3: $\frac{3x-2}{x-3}$≠ 3} (1)

Λύνω την εξίσωση: $\frac{3x-2}{x-3}$= 3 ⇔ 3x-2=3x-9⇔

⇔ 2=9, άτοπο άρα $\frac{3x-2}{x-3}$≠ 3, ∀ x∈ℜ\ {3}

άρα $D_{f\circ f}$= {x≠3: x∈ℜ\ {3} }= ℜ\ {3} με f∘f(x)= f(f(x))= $\frac{3f(x)-3}{f(x)-3}$= $\frac{3\frac{3x-2}{x-3}-2}{\frac{3x-2}{x-3}-3}$= $\frac{\frac{9x-6}{x-3}-\frac{2x-6}{x-3}}{\frac{3x-2}{x-3}-\frac{3x-9}{x-3}}$= $\frac{\frac{9x-2x-6+6}{x-3}}{\frac{3x-2-3x+9}{x-3}}$= $\frac{7x}{7}$= x, ∀ x∈ $\Re$\ {3}

3) Να εκφράσετε τις παρακάτω συναρτήσεις ως σύνθεση δύο ή περισσότερων συναρτήσεων, όταν:

i) f(x)= $\eta\mu^2 x$, ii) g(x)= $\sqrt{lnxx + 1}$, iii) h(x)= 2εφ^{2}x -εφx+3

iv) k(x)= $\frac{1}{\sigma\upsilon\nu x}$

<u>Λύση:</u> i) f(x)= $\eta\mu^2 x$: f(x)= φ∘λ(x) όπου φ(x)= x^2 και λ(x)= ημx

ii) g(x)= $\sqrt{lnx + 1}$, g(x)= (π∘z)(x), όπου π(x)= $\sqrt{x + 1}$ και z(x)= lnx

iii) h(x)= (a∘b)(x), όπου a(x)= 2x^2-x+3 και b(x)= εφx

iv) k(x)= (c∘d)(x), όπου c(x)= $\frac{1}{x}$ και d(x)= συνx.

<u>ΑΠΟΣΥΝΘΕΣΗ</u>

4) Δίνονται συναρτήσεις: g: $\Re$→ $\Re$ με g(x)= 2x-3 και

(f∘g): $\Re$→ $\Re$ με (f∘g)(x)= x^2-3x+2.

➢Να βρείτε τον τύπο της f: $\Re$→ $\Re$.

<u>Λύση</u>: Για να βρω την εξωτερική συνάρτηση σε μια σύνθεση ενώ γνωρίζω την σύνθεση και την εσωτερική ακολουθώ την παρακάτω μεθοδολογία.

Θέτω g(x)= t και λύνω ως προς x τη σχέση αυτή

g(x)= t ⇔ 2x-3= t ⇔ 2x= t+3 ⇔ x= $\frac{t+3}{2}$ **(1)**

τότε αντικαθιστώ την g(x) με το t και όπου υπάρχει x το αντικαθιστώ σύμφωνα με τη σχέση **(1)**.

Έτσι έχω (f∘g)(x)= f(g(x))= f(t)=$(\frac{t+3}{2})^2$ -2$\frac{t+3}{2}$ +2=

$= \frac{t^2+6t+9}{4} - \frac{6t+18}{4} + \frac{8}{4} = \frac{t^2-1}{4}$, με αντικατάσταση της ανεξάρτητης μεταβλητής έχω πως f(x)= $\frac{x^2-1}{4}$

(Επαλήθευση, όχι αναγκαστικά: f(g(x))- $\frac{g^2(x)-1}{4} = \frac{(2x-3)^2-1}{4} = \frac{(2x-3-1)(2x-3+1)}{4} =$

$= \frac{(2x-4)(2x-2)}{4} = \frac{4(x-2)(x-1)}{4}$= (x-2)(x-1)= x^2-3x+2) άρα είμαστε σωστοί.

5) Να βρείτε τον τύπο της g αν (f∘g)(x)= e^x+xημx και f(x)= x-1

Λύση: Όταν αναζητώ την εσωτερική συνάρτηση ενώ γνωρίζω τη σύνθεση και την εξωτερική τα πράγματα είναι πιο εύκολα. Εξισώνω την f(g(x)) με την (f∘g)(x) και λύνω ως προς g(x).

Δηλαδή: αφού f(x)= x-1 ⇔ f(g(x))= g(x)-1 ⇔ g(x)= e^x+xημx+1.

6) Δίνεται συνάρτηση f: ℜ→ ℜ με (f∘f)(x)= 5x-4, ∀ x∈ℜ (1)
Να δείξετε ότι : f(1)= 1

Λύση: $D_{f\circ f}$= {x∈ D_f: f(x)∈ D_f}= {x∈ℜ: f(x)∈ℜ}= ℜ

Άρα ορίζεται και η f∘f∘f, αφού $D_{f\circ f\circ f}$= {x∈D_f: f(x)∈$D_{f\circ f}$}=

= {x∈ℜ: (f∘f)(x)∈ℜ}= ℜ με (f∘f∘f)(x) = f∘f(f(x))= 5f(x)-4 **(1)**

η **(1)** για x=1 γίνεται (f∘f)(1)= 5f(1) - 4 ⇔ f(f∘f)(1))= 5f(1) - 4

⇔ f(1)= 5f(1) - 4 ⇔ 4f(1)= 4 ⇔ f(1)= 1

7) Έστω f,g: ℜ→ℜ με (f∘g)(x)= x^2-7x+16, x∈ℜ
και (g∘f)(4)= 4.
➢ Ν.δ.ο οι C_f και C_g έχουν τουλάχιστον ένα κοινό σημείο

Λύση: $D_{f\circ g}$= {x∈D_g: g(x)∈D_f}= {x∈ℜ: g(x)∈ℜ}= ℜ
Άρα ορίζεται και η (f∘g∘f) αφού $D_{f\circ g\circ f}$= {x∈D_f: f(x)∈ $D_{f\circ g}$}= {x∈ℜ: f(x)∈ℜ}= ℜ

με (f∘g∘f)(x)= (f∘g)(f(x))= $f^2(x)$-7f(x)+16, x∈ℜ για x=4 έχω (f∘g)$(f(4))$= f∘(g∘f)(4)= f(g∘f)(4) ⇔

f(4)= $f^2(4)$-7f(4)+16 ⇔ $f^2(4)$-8f(4(+16= 0 ⇔ $(f(4) - 4)^2$= 0 ⇔ f(4)= 4

<u>ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΕΠΙΛΥΣΗ</u>

<u>ΑΣΚΗΣΗ</u>.1) Να ορίσετε, εφόσον είναι εφικτό τις f∘g και g∘f όταν

i) f(x)= $\sqrt{1 - x}$ και g(x)= ln(x-1), ii) f(x)= $\sqrt{3 - 4x^2}$ και g(x)= συνx.

<u>ΑΣΚΗΣΗ</u>.2) Αν f(x)= $\frac{x-3}{x}$, να ορίσετε την f∘f.

<u>ΑΣΚΗΣΗ</u>.3)Δίνονται συναρτήσεις f(x)= $\frac{1}{2x-5}$ και g(x)= 4x+3

Να ορίσετε τις i) f∘g, ii) g∘f, iii) f∘f, iv) g∘g

<u>ΑΣΚΗΣΗ</u>.4)Δίνονται οι συναρτήσεις f(x)= $\frac{1+x}{x}$, g(x)= $\frac{1}{x^2}$

και h(x)= $\sqrt{x + 1}$. Να αποδείξετε ότι (f∘g∘h)=x, ∀$x > 1$

<u>ΑΣΚΗΣΗ</u>.5) Να εκφράσετε ως σύνθεση δύο ή περισσότερων συναρτήσεων την f όταν:

i) f(x)= ημx^2, ii) f(x)= $e^{\sqrt{x^2+1}}$, iii) ημ[ln($x^2 + 1$)]

iv) $\sqrt{e^{2x} + 1}$, v) f(x)= x^x, x>0, vi) f(x) συνg(x)- $e^{g(x)} + g^5(x)$

όπου g: ℜ→ℜ

<u>ΑΣΚΗΣΗ</u>.6) Να βρείτε τον τύπο της f για την οποία ισχύει:

i) (f∘g)(x)= $x^2 - 2x + 3$ και g(x)= x-1

ii) (f∘g)(x)= 2x^2-5x+1 και g(x)= x+4

iii) (f∘g)(x)= 3e^{2x}+x+1 και g(x)= e^x+2

iv) (f∘g)(x)= x^2+$\frac{1}{x^2}$-5 και g(x)= x+$\frac{1}{x}$, x≠0

v) (f∘g)(x)= $\frac{x}{x+2}$, και g(x)= $\sqrt{x + 1}$, x≥−1

vi) (f∘g)(x)= $\sqrt{x^4 + 2x^2 + 3}$ και g(x)= $x^2 + 1$

<u>ΑΣΚΗΣΗ</u>.7) Να βρείτε τον τύπο της g για την οποία ισχύει:

i) $(f \circ g)(x) = 4x^2 + 6x - 2$ και $f(x) = 2x - 4$
ii) $(f \circ g)(x) = x + 3$ και $f(x) = \ln(x-1)$, $x > 1$
iii) $(f \circ g)(x) = 2x + 1$ και $f(x) = e^x$

<u>ΑΣΚΗΣΗ</u>.8) Αν για τη συνάρτηση f ισχύει $f(2x-1) = 4x^2 - 10x + 14$ $\forall x \in \Re$, τότε να βρείτε τον τύπο της f.

<u>ΑΣΚΗΣΗ</u>.9) Δίνεται συνάρτηση $f:[-2,1] \to \Re$
Να βρείτε το πεδίο ορισμού των:
i) $g(x) = f(2x-3)$, ii) $h(x) = f(x^2)$, iii) $\varphi(x) = f(\ln(x))$

<u>ΑΣΚΗΣΗ</u>.10) Δίνεται συνάρτηση $f:\Re \to \Re^*$ για την οποία ισχύει $(f \circ f \circ f)(x) = x^2 - 3x$, $\forall x \in \Re^*$. Να δείξετε ότι $A(4,4) \in C_f$

*Οι εφαρμογές 6 και 7 όπως και η άσκηση 10 ανήκουν στο είδος των συναρτησιακών σχέσεων, μία ιδιαίτερα δύσκολη και έξυπνη κατηγορία ασκήσεων, στην οποία θα υπάρξει ξεχωριστό αρχείο με αρκετές λυμένες ασκήσεις πάνω στις συναρτησιακές σχέσεις.

ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ